

Länsstyrelsen
Norrbotten

UNDERLAG

1 (18)

Datum
2022-09-05

Ärendebeteckning
401-6278-2022

Luleå kommun
kommunledningsforvaltningen@lulea.se

Länsstyrelsens underlag inför kommunens beslut om planeringsstrategi, Luleå kommun

Kommunfullmäktige ska enligt 3 kap.23§ plan- och bygglagen (PBL) senast 24 månader efter ordinarie val, anta en planeringsstrategi. Där ska kommunen bland annat ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet samt bedöma om planen fortsatt är aktuell i förhållande till kraven i 3 kap.3§, 4§ andra stycket p 1-2 samt 5§ PBL. Om kommunen antar en ny översiktsplan inom 24 månader efter ordinarie val gäller inte kravet om planeringsstrategi.

Inför kommunens arbete med planeringsstrategi ska Länsstyrelsen enligt 3 kap. 26 § plan- och bygglagen (PBL), i ett underlag till kommunen redovisa sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Redovisningen ska göras under den andra halvan av tiden mellan två ordinarie val till kommunfullmäktige.

I underlaget ska länsstyrelsen ange:

1. hur dessa intressen förhåller sig till översiktsplanen, och
2. om länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller.

Länsstyrelsen ska även lämna ett sådant underlag till kommunen när kommunen begär det (Lag 2020:76).

Kommunens gällande översiktsplan

Luleå kommuns översiktsplan antagen 27 september 2021.

Till planen hör Länsstyrelsens granskningsyttrande den 16 juni 2021.

Till översiktsplanen hör även;

- Tematiskt tillägg till översiktsplanen ”Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS)” antagen 27 september 2021.
- Fördjupad översiktsplan (FÖP) för Bensbyn antagen 2016-01-25
- Fördjupad översiktsplan (FÖP) Råneå antagen 2018-02-26

Länsstyrelsen arbete med att ta fram underlag enligt 3 kap. 26 § PBL

Länsstyrelsen har efterfrågat upplysningar från statliga myndigheter avseende planeringsunderlag eller annan relevant information som tillkommit eller ändrats sedan översiktsplanen upprättades. Begäran om aktuellt planeringsunderlag har även skickats till berörda sakområden inom Länsstyrelsen i Norrbotten. Föreliggande redovisning omfattar inkomna synpunkter i form av exempelvis lagstiftning, mål och planeringsunderlag som har ändrats/tillkommit sedan kommunens översiktsplan antogs år 2021.

Redovisningen omfattar dels underlag av kommunspecifik karaktär, dels underlag relevant för flera av länets kommuner, som kan vara av betydelse för Luleå kommuns översiktsplanering och framtagandet av planeringsstrategi.

Eftersom arbetet med att ta fram underlag inför kommunernas planeringsstrategi är en ny uppgift för länsstyrelserna, har samverkan inom myndigheten påbörjats med syfte att skapa en samsyn vad gäller lämplig arbetsprocess, underlagens innehåll och detaljeringsgrad. Målet är en likvärdig hantering av uppgiften över landet. Boverket har tagit fram en vägledning som förtydligar länsstyrelsens uppgift.

<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/processen-for-oversiktsplanering/genomfora/ta-fram-planeringsstrategin/lansstyrelsens-underlag/>

Planeringskatalogen och Boverkets vägledning

Länsstyrelserna har gemensamt tagit fram den webbaserade söktjänsten Planeringskatalogen. Tjänsten riktar sig till dem som arbetar med fysisk planering och innehåller rapporter, vägledningar, geodata, karttjänster samt länkar till webbsidor från ett flertal myndigheter. I Planeringskatalogen kan sökningen begränsas till berörd kommun och efterfrågat underlag. För närvarande pågår en utveckling av Planeringskatalogen för att bland annat bättre anpassas till länsstyrelsens uppgift att ta fram underlag till kommunernas fysiska planering. En excelfil med en sammanställning bifogas detta yttrande.

Karttjänster, bland annat Geodatakatalogen finns tillgängliga här:

<https://www.lansstyrelsen.se/norrbotten/om-oss/vara-tjanster/karttjanster-och-geodata.html>

Länsstyrelsen rekommenderar webbplatsen *PBL Kunskapsbanken* som är Boverkets handbok till plan- och bygglagen. På webbplatsen återfinns bland annat vägledning om översiktsplaneprocessen och framtagandet av planeringsstrategi.

Förändringar i lag/rättspraxis, nya mål och planeringsunderlag

Nedan redovisas förändringar i lagstiftning, mål och planeringsunderlag som har ändrats/tillkommit sedan Luleå kommun antagit sina gällande översiktsplaner. Även

övrig information och synpunkter av betydelse för kommunens arbete med översiktsplan och planeringsstrategi anges nedan.

Planprocess och miljöbedömning

Kravet på översiktsplanens innehåll har förtydligats. Innehållskravet framgår av 3 kap. 5 § plan- och bygglagen (PBL) och vägledning gällande tolkning och tillämpning återfinns på PBL Kunskapsbanken. Bestämmelserna var aktuella redan innan Luleå kommun antog den kommuntäckande översiktsplanen.

I januari 2018 började ett nytt sjätte kapitel i miljöbalken (MB) att gälla. Således innan översiktsplanens antagande. Tillägget innebär en del förändringar för miljöbedömningar av planer som upprättas enligt plan- och bygglagen. En förklaring till skillnaden mellan det nya och äldre systemet finns på Boverkets webbplats:

<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/miljobedomningar/6-kap-MB/>

Sedan 2018 har en mängd ändringar i lag och förordningar inom detaljplanering och bygglov skett, för en överblick se <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/lag--ratt/andringar/>

Därtill kommer lagändringar som redan inträffat (klimatdeklaration 1 januari 2022) eller sannolikt kommer att ändras i augusti 2022 (aktivitetskravet slopas). Dessutom finns vissa undantag från plan- och byggregler när det gäller enkla förläggningar för vissa utlänningar. Undantagen är tidsbegränsade till utgången av 2024.

1 april 2020 ändrades bland annat vissa bestämmelser i 3 kap. PBL som handlar om översiktsplanering. Vissa av ändringarna i lagstiftningen gäller direkt, och vissa gäller från ett senare datum. Mer information finns på Boverkets webbplats:

<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/ikrafttradande--och-overgangsbestammelser/>

Nationella och regionala mål, planer och program

Både på nationell och internationell nivå finns övergripande mål och strategier för ett hållbart samhällsbyggande. Översiktsplanen ska ge vägledning för en långsiktigt hållbar utveckling och bör ha en tydlig vision och mål för den fysiska miljön. Nedan finns ett urval av dessa som kan ha betydelse för planeringsstrategins utformning.

Agenda 2030

Agenda 2030 består av 17 globala mål för hållbar utveckling som tagits fram av FN. Av dessa 17 mål är det flera som direkt kan kopplas till översiktsplanering och kommunernas långsiktiga arbete med hållbar utveckling. Här kan särskilt nämnas målen för hälsa, jämställdhet, vatten, klimat och infrastruktur. Mål 11 om hållbara städer kan ses som ett övergripande mål för bebyggelse och fysisk planering.

Miljömålen

Sedan miljömålen beslutades av riksdagen 1999 har Sveriges miljömål definierat vilken miljö den svenska politiken ska styra mot. Generationsmålet, de 16 miljömålen och etappmålet bildar tillsammans miljömålssystemet. Hittills har miljömålen följts upp mot årtalet 2020, ett år som nu passerat. Nästa hållpunkt för Sveriges miljömål blir år 2030 eftersom de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 tar sikte på samma år. Vad de senaste årliga uppföljningarna visat är att Sverige har långt kvar till att nå de flesta av målen och för flera av dem går utvecklingen åt fel håll. Under de närmaste tio åren behöver alla öka takten i arbetet för att nå miljömålen och genomföra den brådskande samhällsomställningen som behöver göras.

Gestaltad livsmiljö

Riksdagen antog 2018 ett övergripande mål för gestaltad livsmiljö: ”Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.” Kommunerna har genom sitt kommunala planeringsansvar en avgörande och betydande roll i gestaltandet och förvaltandet av landets livsmiljöer.

I maj 2020 uppdaterades Boverkets webbplats med mycket information och möjligheter till interaktion kopplat till arkitektur och gestaltad livsmiljö.

Sammanställning av mål

På PBL Kunskapsbanken har Boverket listat alla nationella mål som är relevanta för den fysiska planeringen. De är uppdelade i fem olika kategorier: Demografi, Bebyggelse, Ekonomi, Natur & Miljö samt Infrastruktur. Boverket har också på regeringens uppdrag format en vision för stadsutvecklingen ”Vision Sverige 2025”. Tolv Sverigebilder visar alternativa vägar för framtidens fysiska samhällsplanering och beskriver den riktningssändring som krävs för att vi ska nå ett hållbart samhälle år 2050.

Statliga intressen

Rikshintressen 3 kap. miljöbalken

Enligt 3 kap. 4 § plan- och bygglagen ska rikshintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken alltid redovisas i översiktsplanen. Av översiktsplanen ska även framgå hur kommunen avser att aktuella rikshintressen ska tillgodoses.

Nedan redovisas endast de särskilda kommentarer som inkommit från myndigheter efter remissutskick.

Rennäring

Inga nya riksintressen har tillkommit inom Luleå kommun.

Rennäringspolitisk strategi antogs av plenum 2021-02-23—26

https://www.sametinget.se/156607?file_id=1

Sametingets arbete med Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen togs fram under 2021 https://www.sametinget.se/157192?file_id=1

Sametinget är numera med i Miljömålsrådet.

Sametingets miljöprogram Eallinbiras har reviderats och därefter antagits av plenum 2021-02-23—26 https://www.sametinget.se/157145?file_id=1

Vidare kan man bland annat läsa i förarbeten till Naturresurslagen varför områden av riksintressen redovisas som de gör, vad de visar samt anledningen till att riksintresseområdena inte kan tolkas helt statistiskt som exempelvis ett riksintresseområde för vindbruk kan göras.

Naturvård

Inga nya riksintressen har tillkommit inom Luleå kommun. En översyn av områden av riksintresseområdena pågår och kommer att vara klar under 2023. Luleå kommun torde dock inte beröras av förslaget.

Kulturmiljö

I samband med översyn 2020 har ett riksintresseområde tillkommit; Notviken BD 75. Ett riksintresseområde har utgått; Strömsund BD 43. Dessa finns redovisade i översiktsplanen från 2021.

Yrkesfiske

Inga nya områden av riksintresse har tillkommit efter 2021.

Friluftsliv

En översyn är genomförd 2017 där ytterligare områden i Luleå kommun tillkommit. Dessa finns redovisade i den kommuntäckande översiktsplanen, men förefaller saknas i den fördjupade översiktsplanen för Råneå.

Värdefulla ämnen och material

Inga områden av riksintresse finns inom Luleå kommun

Energiproduktion

Inga områden av riksintresse finns inom Luleå kommun

Kommunikationer

Under 2020–2022 genomför Trafikverket en översyn av riksintressen för kommunikationer för de fyra trafikslagen. I augusti 2020 antogs nya kriterier för vilka anläggningar som bedöms vara av riksintresse. Under september 2022 bedömer Trafikverket att ett uppdaterat utpekande kommer kunna beslutas och publiceras. De

nya kriterierna och sektorsbeskrivningen (värdebeskrivningarna) för Trafikverkets riksintressen återfinns på Trafikverkets hemsida via länken:

<https://bransch.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/Planera-och-utreda/samhallsplanering/Riksintressen/>

Trafikverket bedömer att vissa förändringar kommer att ske jämfört med nuvarande utpekande. Vissa riksintressen kommer tas bort och en del kommer tillkomma.

Vidare planerar Trafikverket att ta fram en riksintresseprecisering av Luleå flygplats.

Totalförsvar militära delar

Ingen ny information har tillkommit sedan kommunens översiktsplan antogs.

De riksintressen som påverkar kommuner, länsstyrelser eller andra aktörer i plan- och lovärenden eller tillståndsärenden redovisas i Försvarsmaktens riksintressekatalog.

Riksintressekatalogen finns tillgänglig länsvis på Försvarsmaktens webbplats:

<http://www.forsvarsmakten.se/riksintressen>.

Totalförsvar civila delar

Inget riksintresse berör Luleå kommun.

Riksintressen enligt 4 kapitlet miljöbalken

De riksintressen enligt kapitel 4 miljöbalken i Luleå kommun är inte förändrade sedan gällande översiktsplan antogs.

Miljökvalitetsnormer

Av översiktsplanen ska framgå hur kommunen avser uppfylla gällande miljökvalitetsnormer (3 kap. 4 § PBL). Det ska framgå om det finns risk för att överskrida miljökvalitetsnormerna eller inte. Översiktsplanen kan på så sätt ge vägledning för efterkommande beslut vad gäller exempelvis detaljplaner, bygglov eller förhandsbesked. Länsstyrelsen hänvisar till befintliga nationella databaser där relevant data finns tillgänglig:

- VISS, <https://viss.lansstyrelsen.se/>, miljökvalitetsnormer och statusklassificering för yt-, grund- och kustvatten

- SLU Miljödata, en webbtjänst med mark-, vatten- och miljödata.

<https://miljodata.slu.se/MVM/>

- SLU Elfiskeregistret, utförda elfisken i vattendrag.

<https://www.slu.se/institutioner/akvatiska-resurser/databaser/elfiskeregistret/>

- SLU Musselportalen, förekomst av stormusslor (sötvatten),

<https://www.artdatabanken.se/sok-art-och-miljodata/musselportalen/>

•SMHI Vattenwebb, hydrologiska data m.m.

<https://www.smhi.se/data/hydrologi/vattenwebb>

Det är viktigt att översiktsplanen ger en helhetsbild över samlade utmaningar och åtgärdsbehov rörande vattenkvalité inklusive dricksvatten, samt vilka åtgärder som behöver prioriteras i samband med den fysiska planeringen för att bibehålla nuvarande vattenstatus. Planen ska dessutom inte försämra förutsättningarna för rådande miljökvalitetsnormer för vatten. I Länsstyrelsens karttjänst Vattenkartan, <https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=1589fd5a099a4e309035beb900d12399>, finns förslag på åtgärder för att förbättra vattenkvalitén.

Vattenmyndigheten har under 2022 tagit fram ett nytt åtgärdsprogram vilket kommer att återfinnas i länsstyrelsernas planeringskatalog. Åtgärdsprogrammet ger information om vilka åtgärder som myndigheter och kommuner behöver genomföra för att uppnå miljökvalitetsnormerna för vatten. Dessa åtgärder är juridiskt bindande och ska årligen rapporteras till vattenmyndigheterna. Programmet finns även tillgängligt via Vattenmyndigheternas webbplats

<https://www.vattenmyndigheterna.se/tjanster/publikationer/2022/atgardsprogram/atgardsprogram-for-vatten-2022-2027-bottenvikens-vattendistrikt.html>

Hälsa och säkerhet samt risken för olyckor, översvämning eller erosion

Boverket tog 2018 fram vägledningen *Hälsa, säkerhet och risker* som handlar om tillämpning av PBL med hänsyn till människors hälsa, säkerhet, och risken för olyckor, översvämning och erosion.

I översiktsplanen bör kommunen redovisa ”riskområden” samt hur man avser hantera olika risker, det vill säga om riskerna kan accepteras eller om man avser vidta förebyggande eller andra riskreducerande åtgärder. Ett strategiskt ställningstagande i översiktsplanen ger långsiktighet i kommunens riskhantering och riskvärdering och är ett bra stöd för att hantera riskfrågor i efterföljande detaljplaner, bygglov och övriga tillståndsärenden.

Klimatanpassning

Regeringens mål för klimatanpassning är att utveckla ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som aktivt möter klimatförändringar genom att minska sårbarheter och ta tillvara möjligheter. <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/nationell-strategi-for-klimatanpassning> (Nationella klimatanpassningsstrategin 2018)

Den 1 augusti 2018 ändrades plan- och bygglagen, PBL (2010:900) 3 kap. 5§. Syftet med ändringen är att förbättra beredskapen i kommunerna för klimatförändringen. Ändringen innebär ett krav att kommunerna i översiktsplanen ska ge sin syn på risken för klimatrelaterade skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion, samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra.

I översiktsplanen ska även framgå vilka åtgärder för minskad klimatpåverkan (t.ex. minskade utsläpp av växthusgaser, energieffektivisering) som kommunen planerar.

Planeringsunderlag rörande klimatrelaterade risker:

- Klimatrisker i översiktsplanering - PBL kunskapsbanken
https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/allmannaintressen/hansyn/miljo_klimat/klimatrisker/
- Klimatförändringarnas påverkan på Norrbottens kulturmiljöer
[https://www.lansstyrelsen.se/download/18.5f5e689f16d6c72959ee999/1571141460648/Klimatförändringarnas påverkan på Norrbottens kulturmiljöer, tillg.pdf](https://www.lansstyrelsen.se/download/18.5f5e689f16d6c72959ee999/1571141460648/Klimatförändringarnas_paverkan_pa_Norrbottens_kulturmiljoeer_tillg.pdf)
- Webbtjänst Sveriges geotekniska institut, Sveriges geologiska undersökning: Vägledning Ras, skred, erosion (ver. 2021_1.4.1)
<https://gis.swedgeo.se/rasskrederosion/>
- Snö i framtida klimat Rapport för våra sju nordligaste län.2020-29 SMHI
<https://www.lansstyrelsen.se/gavleborg/tjanster/publikationer/sno-i-framtida-klimat--for-de-sju-nordligaste-lanen.html?sv.target=12.74bb1bce17ce9bbba59337b0&sv.12.74bb1bce17ce9bbba59337b0.route=/settings>
- Norrbottens energi- och klimatstrategi 2020-2024. BD:2019:2
<https://lmwww.norrbotten.se/publika/lg/verk/Kansli/RUN/Norrbottens%20klimat-%20och%20energistrategi%202020-2024%20-%20bilaga.pdf>

Information om framtida klimat samt regionala klimatanalyser för Norrbottens län återfinns även på SMHI:s webbplats, <https://www.smhi.se/klimat/klimatanpassa-samhallet/klimatanpassning>, samt på Klimatanpassningsportalen, <https://www.lansstyrelsen.se/norrbotten/samhalle/planering-och-byggande/klimatanpassning.html>.

Det finns även en mer detaljerad analys av klimatpåverkan och effekter, som bifogas som excel-dokument. Till detta följer även en PDF-fil som visar metodiken som ligger till grund för filen.

Ras, skred, erosion och översvämning

En vägledning om statligt framställda planeringsunderlag avseende ras, skred och erosion har tagits fram av SGI i samverkan med bland andra MSB, SMHI och SGU. (SGI Vägledning 1, 2018, utgåva 4). Till vägledningen finns ett kartunderlag som bland annat visar branta slänter och ravinområden känsliga för förändringar av vegetationstäckning liksom förändringar av vattenmängder, vattnets flödesvägar och rinnhastigheter, det vill säga påverkan som ofta uppstår vid skogsbruk och annan exploatering. Kartan visar till exempel även ”Stränders eroderbarhet vid sjöar, havskust och vattendrag” samt ”Översvämning av vattendrag och kust”.

MSB har i uppdrag att stödja kommuner och länsstyrelser med karteringar av översvämningssrisker. För Arjeplogs kommun har karteringar gjorts för Skellefteälven (2006). Genomförda karteringar finns att tillgå via MSB:s översvämningssportal <https://gisapp.msb.se/Apps/oversvamningsportal/avancerade-kartor/oversvamningskartering.html>.

Förorenade områden

En strategi för hur förorenade områden ska hanteras och åtgärdas är nödvändig för att främja människors hälsa och säkerhet. Mycket information och vägledning från länsstyrelserna finns samlat under länsstyrelsernas EBH-portal. Bland annat *Vägledningar om förorenade område* samt *Vägledning om hantering av förorenade områden vid planering och lovgivning*. Utöver dessa vägledningar bör kommunen även använda sig av det material som Länsstyrelsen har tillgängligt via länsstyrelsens Geodatakatalog. Aktuellt skikt är *Lst Potentiellt förorenade områden externt (EBH)*. Där finns de aktuella områden som utpekats såsom förorenade områden och det skiktet uppdateras kontinuerligt.

MSB har tagit fram en vägledning som beskriver hur storskalig kemikaliehantering och dess risker kan hanteras vid etablering av sådana verksamheter, samt exploatering i nära anslutning till dessa. I vägledningen förslås bl.a. att ett riskhanteringsavstånd kring storskaliga kemikaliehanterande anläggningar bör finnas som ett planeringsunderlag för kommunens översiktsplan. Vägledningen beskriver hur ett sådant kan tas fram.

Samhällsplanering och riskhantering i anslutning till storskalig kemikaliehantering, MSB1053 (2017) <https://www.msb.se/sv/publikationer/samhallsplanering-och-riskhantering-i-anslutning-till-storskalig-kemikaliehantering/>

Farligt gods

Under 2019 tog Länsstyrelserna i Norrbottens och Västerbottens län gemensamt fram en uppdaterad version av planeringsunderlaget ”Riktlinjer för fysisk planering – Skyddsavstånd till transporter för farligt gods i Norrbotten och Västerbotten”. Rapporten återfinns i Planeringskatalogen och är ett lämpligt underlag vid avvägningar i översiktsplanarbetet.

Buller

I april 2020 publicerade Boverket en reviderad vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller vid planläggning och bygglovsprövning av bostadsbyggnader.

Vägledningen ansluter till de nya allmänna råd om industri- och annat verksamhetsbuller som utgivits 2020. Vägledningen kan utgöra en god hjälp för kommande översiktsplanarbete, med hänsyn till planerade industrisatsningar inom kommunen.

Magnetfält

Allmänhetens exponering för magnetfält regleras genom Strålskyddslagen och Miljöbalken. Svenska kraftnät beaktar magnetfält genom att utforma ledningar så att referensvärdet för allmänhetens exponering (SSMFS 2008:18) inte överskrids invid ledningarna. Dessutom planeras nya ledningar för att minska exponering i bostäder, grundskolor och förskolor. Svenska kraftnät förutsätter att kommunen tar motsvarande hänsyn vid planering av nya bostäder, skolor och förskolor i närheten av befintliga och planerade ledningar. Magnetfältet invid ledningen påverkas av ledningens utformning och varierar dessutom över tid, men kan behöva beaktas upp till 130 m från en 400 kV-ledning, 80 m från en 220 kV-ledning, 165 m från två parallella 400 kV-ledningar och 105 m från två 220 kV-ledningar. För avstånd utifrån platsspecifika årsmedelströmvärde krävs en magnetfältsberäkning. Ifall bostäder, grundskolor och förskolor planeras inom ovan angivna schablonavstånd be-räknar Svenska kraftnät magnetfältet från våra ledningar. När det gäller andra ledningar behöver respektive nätbolag kontaktas. För mer information, se www.svk.se

Svenska kraftnät önskar att kommunen tar motsvarande hänsyn vid planering av ny bebyggelse invid befintliga och planerade transmissionsledningarna som Svenska kraftnät gör vid byggnation av nya ledningar. Som utgångspunkt vid planering bör ny bostad-, skol- och förskolebebyggelse inte placeras närmare än 80 meter från en 220 kV-ledning och 130 meter från en 400 kV-ledning. Schablonavstånden på 80 och 130 meter gäller för de områden där det passerar endast en ledning.

Schablonavstånden är baserade på ett årsmedelströmvärde och är att anse som en rekommendation till beslutande myndighet. För avstånd utifrån en eller flera parallellgående ledningars faktiska årsmedelströmvärde krävs en magnetfältsberäkning. Svenska kraftnät utför beräkningar för sina egna ledningar.

Landsbygdsutveckling i strandnära läge/Strandskydd

En översyn av strandskyddslagstiftningen har genomförts på uppdrag av regeringen. Syftet var att erhålla en ökad differentiering som tar hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder varierar i landet, liksom befolkningstäthet och exploateringstryck. Uppdraget har redovisats men röstats ner av riksdagen. Därför gäller tills vidare tidigare lagstiftning, d.v.s. den som gällde när översiktsplanen antogs.

Mellankommunala och regionala intressen

Sedan gällande översiktsplaner antogs har förändringar i omvärlden inträffat, som kan ställa ökade krav på mellankommunal samordning och samverkan. Det handlar bl.a. om de omfattande satsningarna på nya ”gröna industrier” i Norrbotten och Västerbotten

som genererar stort behov av arbetskraft. Länsstyrelsen noterar att Luleå kommun tillsammans med Bodens kommun antagit en avsiktsförklaring avseende samverkan för att stärka kommunernas attraktionskraft och samverka när det gäller olika frågor såsom kompetensförsörjning, bostadsbyggande, infrastruktur och näringslivsutveckling. Detta arbete kan ha betydelse för kommande översiktsplanering.

Regional utvecklingsstrategi

Region Norrbotten har ansvaret att samordna det regionala tillväxtarbetet i länet. För närvarande gäller ”Regional utvecklingsstrategi 2030” som tagits fram under 2018.

Nationell infrastrukturplan och Länstransportplan

Regeringen har 9 juni 2022 presenterat en ny nationell infrastrukturplan som innebär ökade satsningar på infrastrukturåtgärder i länet. För närvarande pågår även framtagande av regional Länstransportplan för perioden 2022-2033. Målet är att planen fastställs av regionfullmäktige sommaren/hösten 2022. De satsningar som planerna innehåller kan få inverkan på översiktsplanen.

Övriga allmänna intressen

Landsbygd/jordbruk

Pandemin och Rysslands invasion av Ukraina hastigt förändrat synen på landsbygd och livsmedelsproduktion. Frågor som rör beredskap och livsmedelsproduktion i hela landet har fått en ökad betydelse. Regeringen beslutade den 28 april 2022 att tillsätta en utredning om en ny livsmedelsberedskap (Kommittédirektiv 2022:33) som ska redovisas senast den 1 december 2023.

Även klimatförändringarna har påverkan på livsmedelsproduktionen. Globalt sett är 25 % av världens åkermark hotad av klimatförändringar, saltanrikning och andra typer av markförstöring. Norra Europa och norra Nordamerika kommer dock vara de områden som i framtiden får gynnsammare förutsättningar. Ska världens befolkning kunna försörjas med livsmedel så måste jordbruksmarken bevaras och produktiviteten fördubblas. Norra Sverige har en stor fördel som andra områden inte har - god vattentillgång.

Länsstyrelsen i Norrbotten har 2019 tagit fram ett planeringsunderlag för brukningsvärd jordbruksmark, ”Planeringsunderlag för brukningsvärd jordbruksmark i Norrbotten” <https://www.naramat.nu/planeringsunderlag-for-brukningsvard-jordbruksmark-i-norrbotten/> (Länsstyrelsens rapportserie nr 3/2019)

Byggande på jordbruksmark och tillämpningen av 3 kap 4 § i miljöbalken har prövats genom ett flertal domar i mark- och miljööverdomstolen. Domarna visar innebörden av ”väsentligt samhällsintresse” och ”brukningsvärd jordbruksmark” och behöver därmed utgöra underlag för avvägningar i översiktsplanarbetet.

Under pandemin har en trend kunnat skönjas om ökat intresse för boende på landsbygden (zoomstäder). Sweco kommer varje år ut med en rapport – Sveriges nya geografi. Rapporten ger med hjälp av kartor och analys ett perspektiv på utvecklingen i Sveriges kommuner (Nr 24 2021). Det som lyfts fram i rapporten från 2021 är hur covid-19 påverkat flyttströmmarna i landet. Man har tagit fram ett scenario för befolkningsutvecklingen i samtliga kommuner om flyttmönstren består. Man har också funderat kring frågan om var och hur ökat distansarbete kan komma att påverka kommunerna.

Inför kommande investeringssatsningar i Norrbotten så ställs stora krav på nya bostäder, samhällsservice och infrastruktur. Här kan landsbygden vara en stor resurs och det finns stora möjligheter att utveckla byarna i länet till starka och hållbara samhällen. Dessutom har Norrbotten den stora fördelen att det finns gott om mark utöver jordbruksmark att genomföra etableringar på vilket kan svälja omfattande expansion.

Naturmiljö

Geodata för nedladdning av formellt skyddade områden finns tillgängliga på Länsstyrelsens externa geodatakatalog samt hos Naturvårdsverket <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>. Utöver de områden som redan har ett formellt skydd finns det i Länsstyrelsens externa geodatakatalog även shaper med områden där reservatsbildning för närvarande pågår.

Kulturmiljö

För att hantera dessa frågor i den fysiska planeringen bör översiktsplanen innehålla målsättningar, strategier och anvisningar om program för tillvaratagande och utveckling av kulturhistoriska värden. Dessa har även betydelse som vägledning vid senare prövningar enligt plan- och bygglagen och miljöbalken.

Översiktsplanen kan exempelvis:

- ge allmänna riktlinjer för bygglovgivning vilka särskilda uttryck i ändringar och ny bebyggelse som tillvaratar de kulturhistoriska värdena, samt vad som riskerar att skada.
- ange förekommande intentioner för att säkerställa riksintresseområden genom områdesbestämmelser eller detaljplaner samt belysa konsekvenser av hushållningen med mark- och vatten i sådana områden.
- belysa hur förändringar inom infrastruktur, jordbruk och industri kan och bör hanteras med hänsyn till landskapets värden.

I områden som pekats ut som utvecklingsområden i översiktsplanen behöver känd fornlämningsbild redovisas, då förekomsten av lagskyddade fornlämningar kan förhindra och försvåra planerad verksamhet och etablering i ett område. Kyrkor är

skyddade enligt Kulturmiljölagen (KML) och för övrig bebyggelse gäller att man bör redovisa det som är skyddat genom PBL, riksintressen med fokus på bebyggelsens kulturhistoriska värden och de bebyggelsemiljöer som Norrbottens kulturmiljöprogram tar upp.

Planeringsunderlag inom området kulturmiljö återfinns i Planeringskatalogen. Där återfinns bl. a. länk till Fornsök och Riksantikvarieämbetets digitala register över kända forn- och kulturlämningar, Norrbottens läns kulturmiljöprogram med flera.

Grön infrastruktur

Länsstyrelsen Norrbotten har under 2018 tagit fram en regional handlingsplan för grön infrastruktur, ”Grön infrastruktur i Norrbotten – en preliminär handlingsplan”.

Rapporten återfinns på Länsstyrelsens webbplats

<https://www.lansstyrelsen.se/norrbotten/samhalle/planering-och-byggande/gron-infrastruktur/regional-handlingsplan.html>.

Grön infrastruktur är ett arbetssätt som syftar till att bevara den biologiska mångfalden och bidra till fungerande livsmiljöer för växter och djur och människors välbefinnande. Handlingsplanen kan fungera som ett planeringsunderlag vid planering av mark och vattenanvändning, samt vara till hjälp för att prioritera bland åtgärder som syftar till att främja biologisk mångfald.

Ekosystemtjänster

Boverket har tagit fram en vägledning/planeringsunderlag om integrering av ekosystemtjänster i fysisk planering, ”Ekosystemtjänster i den byggda miljön” (2019).

Vägledningen har tagits fram för att verka för att etappmålet inom Strategi för Levande städer skall uppnås. Vägledningen återfinns på Boverkets webbplats för PBL

Kunskapsbanken <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/ekosystemtjanster/>.

Friluftsliv

Som stöd kan Naturvårdsverkets metod för kartläggning av värdefulla naturområden för friluftsliv och turism användas, se <https://naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Friluftsliv/Kartlagga-naturomraden/>. Detta planeringsunderlag bör ingå vid översyn av kommunens översiktsplan.

Geoteknik

Hänvisningar till många kunskapsunderlag avseende geoteknik etc. kan hittas via SGUs checklista: https://www.sgu.se/globalassets/samhallsplanering/planering-och-markanvandning/checklista_planer_sgu_v2020-11-10.pdf

Handledning om geologi i översiktsplaneringen: <https://www.sgu.se/anvandarstod-for-geologiska-fragor/geologi-i-oversiktsplanering/>

Transportsystemet i samhällsplaneringen

Vid en eventuell revidering av översiktsplanen anser Trafikverket att rapporten Transportsystemet i samhällsplaneringen är ett viktigt planeringsunderlag. Rapporten utgör Trafikverkets underlag för tillämpning av 3–5 kap. miljöbalken och av plan- och bygglagen. Rapporten finns i Planeringskatalogen. Rapporten är en sammanställning av de behov och krav som behöver tillgodoses inom den fysiska planeringen för att drift, underhåll och utveckling av transportsystemets anläggningar ska fungera. Innehållet är dock inte begränsat till de områden som omfattas av plan- och bygglagen och miljöbalken, utan tar upp flera områden där det finns en koppling mellan Trafikverkets verksamhet och den fysiska planeringen. Här beskrivs också hur Trafikverket önskar att trafikplaneringen ska integreras i samhällsplaneringen i enlighet med de transportpolitiska målen och andra nationella mål med bäring på transportsystemet. Dessutom redovisas vilka krav kommuner kan räkna med att Trafikverket kommer att ställa när Trafikverket deltar som sakägare i planärenden.

Energiförsörjning

De industriella satsningar som är på gång i regionen är mycket elintensiva. Under hösten 2019 hölls ett samråd kring en ny 150 kV kraftledning mellan Svartbyn och Lerbäcken. Efter det samrådet, har Vattenfall Eldistribution mottagit ytterligare förfrågningar om ökade effektuttag i Luleåområdet. För att tillmötesgå de nya effektbehoven, bedömer Vattenfall Eldistribution att en ny dubbel 150 kV-ledning i regionnätet krävs. Ledningen utgår liksom tidigare från den befintliga stationen i Svartbyn, Boden, men ansluter sedan till en ny transformatorstation på industriområdet Hertsöfältet i stället för att ansluta till Lerbäcken som tidigare planerat.

I Luleå kommun har Svenska kraftnät två 400 kV-ledningar tillhörande transmissionsnätet för el. Ytterligare en 400 kV-ledning ska byggas från Jokkmokk till Keminmaa i Finland, vilket kan komma att beröra Luleå kommuns norra del.

Det bör också förtydligas vilken vikt regionnät och transmissionsnät har för staden, kommunen, regionen och landet. Transmissionsnätet (elöverföring via 400 och 220 kV-ledningar) har de högsta spänningsnivåerna som finns i Sverige och kan likställas med europavägar, medan region- och lokalnät arbetar med regional och lokal eldistribution.

I konsekvensbeskrivningen för ÖP 2021 uppger kommunen under rubrik 6.4 Hertsöheden att ”genom området går en luftburen kraftledning. Kraftledningen behöver förläggas i nytt läge alternativt grävas ner vid framtida exploatering”. Det är enligt Svenska kraftnät oklart vilken kraftledning som avses. Svenska kraftnät vill uppmärksamma att markförläggning av transmissionsledningar (elöverföring via 400 och 220 kV-ledningar) sällan är tekniskt möjligt och att det riskerar att påverka den svenska elförsörjningen negativt genom att verka för ett mindre driftsäkert och dyrare elsystem.

Svenska kraftnät ett pågående transmissionsnätsprojekt ”Ny 400 kV-ledning Svartbyn-Hertsön”. Projektet är i tidig utredningsfas men ligger inom området som berörs av Luleå kommuns översiktsplan samt FÖP Bensbyn.

Svenska kraftnät har även ett pågående stationsprojektet ”Ny 400 kV-station Hertsön” i anslutning till aktuellt område. Stationsprojektet är också i tidig utrednings-fas och berörs även den av Luleå kommuns översiktsplan. Stationen ansluts till transmissionsnätet via ovan planerad ny 400 kV ledning mellan Svartbyn-Hertsön. Stationens, liksom ledningens, syfte är att möjliggöra anslutning av närliggande efterfrågat effektbehov, dock är lokalisering i dagsläget ej fastställt.

Vidare planerar Svenska kraftnät att förnya befintlig 400 kV-ledning mellan Svartbyn-Keminmaa genom ett utbyte av faslina. Denna ledning passerar idag genom Luleå kommun strax norr om Råneå. I dagsläget innebär det, i och med enbart förnyelse av faslina, dock att sträckningen av ledningen inte avses att ändras.

Representanter från Svenska kraftnät har sedan tidigare en pågående dialog tillsammans med Luleå kommun samt Länsstyrelsen i forumet ”AGON – Accelererad Grön Omställning Norrbotten”. Dessutom pågår en separat dialog med representanter från Luleå kommun kring möjliga ledningssträckningar för ny 400 kV-ledning Svartbyn-Hertsön samt placering av ny station på Hertsön.

Svenska kraftnät förutsätter, och avser att bidra till, en fortsatt dialog mellan organisationerna framgent för att fortsätta att skapa en gemensam samsyn mellan de olika intressena i området.

Svenska kraftnät har för avsikt att genomföra samråd för ovan nämnda projekt och kommer då att bjuda in Luleå kommun, Länsstyrelsen m.fl. att yttra sig. Då Svenska kraftnäts lednings- och stationsprojekt dock är i tidig utredningsfas är det önskvärt att Luleå kommun tillsammans med Länsstyrelsen för en fortsatt dialog och samråd med Svenska kraftnät kring framtida planer i området. Svenska kraftnät emotser fortsatt dialog.

Naturvårdsverket och Energimyndigheten har fått i uppdrag att ta fram en nationell strategi för hållbar vindkraftsutbyggnad. Strategin presenterades vid årsskiftet 2020/2021. Som en del av strategins genomförande kommer länsstyrelserna eventuellt få i uppdrag att genomföra regionala analyser, där det nationella planeringsunderlaget kvalitetssäkras och vidareutvecklas utifrån regionala förhållanden. Det regionala planeringsunderlaget kan utgöra stöd bl. a. för kommunernas översiktsplanering. Tidplanen för de regionala analyserna är i nuläget inte beslutat. Den nationella strategin och tillkommande planeringsunderlag kan innebära behov av översyn av kommunernas vindkraftsplanering på översiktsplanenivå.

Regeringen har tagit fram en nationell strategi för elektrifiering ”Nationell strategi för elektrifiering – en trygg, konkurrenskraftig och hållbar elförsörjning för en historisk klimatomställning (februari och maj 2022)”. I strategin tar regeringen ett helhetsgrepp om förutsättningarna i energisektorn för att möjliggöra en ökad elektrifiering. En plan för att hantera hinder för en ökad elektrifiering ingår också i strategin. Strategin ska bidra till förutsättningar för en snabb, smart och samhällsekonomiskt effektiv

elektrifiering. Det kan vara lämpligt att ha med under rubriken nationella mål och planer i översiktsplanen.

Allmänna förändringar sedan ÖP 2021:

- I och med en förändring i ellagens nomenklatur benämns stamnätet för el numera för transmissionsnätet och ledningarna för transmissionsledning
- Svenska kraftnäts tidigare magnetfältspolicy har utgått, se mer information under rubrik *Magnetfält*
- Svenska kraftnäts schablonavstånd är uppdaterade med ytterligare schablonavstånd, se www.svk.se för specifik information gällande detta
- Svenska kraftnäts systemutvecklingsplan är uppdaterad, numera Systemutvecklingsplan 2022-2031 och inte Systemutvecklingsplan 2018-2027

Totalförsvaret

MSB har med stöd av Länsstyrelsen i Västra Götaland, Forsvarsmakten samt Boverket tagit fram en vägledning för totalförsvarets intressen i samhällsplaneringen.

Vägledningen riktar sig till de aktörer som genom att ta fram planeringsunderlag, planer eller fattar beslut ska bevaka totalförsvarets intressen i samhällsplaneringen.

Vägledningens fokus är totalförsvarets civila intressen i fysisk planering. Texten riktar sig till samhällsplanerare och beredskapssamordnare med målet att stärka kunskapen om beredskapsfrågorna inom samhällsplaneringen genom tydligare och bättre processer för detta.

Totalförsvarets intressen i samhällsplaneringen, MSB1646

<https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/samhallsplanering/totalforsvarets-intressen-i-samhallsplanering/>

Totalförsvaret och samhällets robusthet är viktiga frågor att belysa i översiktsplaner. Samhällets beredskap bör framgå i översiktsplanen i den mån den fysiska planeringen berörs, exempelvis vad gäller reservvattentäkter och viktig infrastruktur i övrigt.

Kommunens tillgång till befintliga skyddsrum är en sådan fråga som ska belysas i översiktsplanen, de är också ett allmänt intresse enligt 2 kap PBL. Skyddsrummen kan påverkas av ianspråktagande av mark i närheten. En karta över landets skyddsrum finns på https://gisapp.msb.se/apps/kartportal/enkel-karta_skyddsrum/

Havsplanering

Havsplanerna för Sverige fastställdes under våren 2022 av regeringen. Dessa behöver dock ändras innan slutet av 2024 för att få in mer havsbaserad energiutvinning. I skrivande stund håller därför Havs- och vattenmyndigheten samråd om avgränsningen av ändringens miljöbedömning med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning.

De fastställda planhandlingarna finns i sin helhet tillgängliga här

<https://www.havochvatten.se/vagledning-foreskrifter-och-lagar/vagledning/havsplaner/bottniska-viken.html>

Bostadsförsörjning

Sedan 2014 finns ett krav i plan- och bygglagen att det av översiktsplanen ska framgå hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder. Kommunernas riktlinjer för bostadsförsörjning, som enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (200:1383) ska tas fram varje mandatperiod, utgör ett viktigt underlag för detta. Enligt uppgift pågår arbete med framtagande av riktlinjer inom Luleå kommun.

Länsstyrelsen redovisar årligen en regional analys över bostadsmarknaden i länet.

Bostadsmarknadsanalys för Norrbottens län 2022 finns tillgänglig på länsstyrelsens webbplats

<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.4150cff918120d1399323879/1655297155361/Bostadsmarknadsanalys%202022.pdf> eller via Planeringskatalogen.

Social hållbarhet

FN:s barnkonvention blivit svensk lag (1 januari 2020). Av barnkonventionens artiklar anges bl. a. att barns bästa ska beaktas vid alla åtgärder som rör dem och att barn ska få uttrycka sina åsikter i frågor som berör dem. Barnperspektivet behöver därför integreras i översiktsplaneringen. Boverket fick under 2019 regeringens uppdrag att kartlägga och analysera bl. a. kommunernas arbete med fysisk planering och stadsutveckling i förhållande till barnkonventionen, ”Barnkonventionen i fysisk planering och stadsutveckling, Kartläggning och analys” (2020). Rapporten återfinns på Boverkets webbplats. <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/publikationer/2020/barnkonventionen-i-fysisk-planering-och-stadsutveckling/>

Vid uppdatering av översiktsplan bör, utöver barnperspektivet, följande viktiga frågor beaktas: Agenda 2030, integration, jämställdhetsintegrering och strategin för ett jämställt Norrbotten (vilken även inkluderar mäns våld mot kvinnor). Därutöver bör Boverkets vägledning från 2019 om brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder i samhällsbyggnadsprocessen beaktas. Rapporten återfinns på Boverkets webbplats

<https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/publikationer/2019/brottsforebyggande-och-trygghetsskapande-perspektiv/>

Länsstyrelsens granskningsyttrande

Kommuntäckande översiktsplan (2021)

Länsstyrelsens synpunkter i granskningsyttrande daterat 2021-06-16 gäller i samtliga delar.

Samråd

Samråd i ärendet har hållits med Trafikverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, SMHI, Försvarmakten, Sametinget samt Länsstyrelsens enheter för

naturmiljö, naturskydd, miljöskydd, mark- och vattenskydd, kulturmiljö, samhällsskydd, social hållbarhet, miljöanalys och naturresurs- och rennäring.

De som deltagit i yttrandet

Yttrandet har beslutats av enhetschef Willy Sundling med planarkitekt Jens Haapalahti som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.